

agilulfinške fiskalne posesti). Deset let kasneje (798/800) so nastale *Breves Notitiae*, ki v prvem delu povzemajo bolj ali manj isto gradivo kot *Notitia Arnonis*, v drugem pa ga razširjajo še s pregledom ne-vojsvodskih darovnic. S tem tekstom je hotel dobiti Arn pregled nad salzburško posestjo in njenim izvorom, poleg tega pa je hotel z izpostavitvijo Ruperta kot svetnika-utemeljitelja salzburške cerkve in predvsem kot apostola Bavarske (Rupert je po BN spreobrnil prvega bavarskega vojvodo v krščansko vero) dodatno legitimirati povzdig Salzburga 798 v bavarsko metropolitijo.

»Viri za salzburško zgodnjo zgodovino« tako prinašajo tri vire oz. natančneje rečeno tri sklope virov, ki se po svoji naravi med seboj precej razlikujejo in so si tudi časovno med seboj precej narazen (to velja seveda predvsem za razmerje med *Historio calamitatum* in ostalima dvema skupinama virov). A kljub svoji različnosti vsak na svoj način izpričujejo visok nivo pisne kulture in omikanosti, ki je vladala v Salzburgu. V priročni obliki, v kateri so sedaj tudi zaradi prevoda v nemščino lahko dostopni, bodo svoje uporabnike našli ne samo med zgodovinarji in drugimi raziskovalci preteklosti, ampak tudi med bralci širšega kroga ljubiteljev zgodovine.

Peter Štih

Regesta Habsburgica. Regesten der Grafen von Habsburg und der Herzoge von Österreich aus dem Hause Habsburg. V. Abteilung: Die Regesten der Herzoge von Österreich (1365–1395), 1. Teilband (1365–1370). (Hg.) Christian Lackner unter Mitarbeit von Claudia Feller. Wien, München : Oldenbourg, 2007. 352 strani. (Publikationen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung)

Tokratno izdajo habsburških regestov je več kot toplo za pozdraviti, pa čeprav je časovno obdobje, ki ga zaobjema izdaja precej kratko. Z njo je bila namreč v življenje ponovno priklicana serija, za katero se je zdelo, da je že zdavnaj izdihnila. Regesta Habsburgica, ki si je kot raziskovalni projekt zadala za cilj sistematično zbrati, obdelati in narediti dostopno obsežno in bogato (ter v veliki meri nepoznano) gradivo, ki je nastalo kot izraz habsburškega gospostva vse do 15. stoletja, je bila namreč zastavljena že leta 1894. Gonilna sila projekta v njegovi začetni fazi je bil Oswald Redlich in do leta 1934, ko je projekt zastal vse do današnjih dni, so izšli trije zvezki regestov, katerih pomena za proučevanje poznosrednjeveške zgodovine Avstrije in habsburških dežel ni potrebno posebej izpostavljati. Prvi zvezek, v katerem so objavljeni regesti habsburških grofov do 1281 je izšel leta 1905 in za objavo ga je pripravil Harald Steinacker (Regesta Habsburgica I). Ta je pripravil tudi tretji zvezek regestov, v katerem so bili zajeti dokumenti, nanašajoči se na Albrehta I. (1281–1298; Regesta Habsburgica II/1, 1) in je izšel že omenjenega leta 1934, vmes, 1924 pa je Lothar Gross za objavo pripravil še habsburške regeste, nanašajoče se na obdobje 1314–1330 s težiščem na delovanju Friderika Lepega (Regesta Habsburgica III/1–2).

Gradivo pravkar objavljenega prvega zvezka 5. oddelka Regesta Habsburgica, ki bo zaobjemalo čas od smrti Rudolfa IV. 1365 do smrti Albrehta III. 1395 (4. oddelek Regesta Habsburgica, na katerem pa se z delom še ni začelo, je tako rezerviran za obdobje 1330–1365), je za objavo pripravil Christian Lackner, ki je več kot odličen poznavalec omenjenega obdobja habsburške zgodovine in tudi s tem v zvezi nastalega listinskega gradiva. Naj samo spomnim na njegovo zadnjo obsežno monografsko študijo s tega področja (*Hof und Herrschaft. Rat, Kanzlei und Regierung der österreichischen Herzoge (1365–1406), Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung, Ergänzungsband 41, Wien–München 2002*), o kateri smo poročali tudi v *Zgodovinskem časopisu* (št. 57, 2003, str. 499–502) in za potrebe katere je zbral več tisoč kosov obsežno zbirko listin avstrijskih vojvod. Ta zbirka je bila seveda tudi osnova za hitro pripravo pričujoče edicije za čas 1365–1370 in bo dobra podlaga tudi za nadaljnje delo.

Ker je od zadnjega zvezka v seriji Regesta Habsburgica medtem minilo že več kakor sedemdeset let, je na podlagi novih razmislekov glede edicijskih načel kot tudi zaradi skokovitega naraščanja gradiva, prišlo do določenih novosti pri objavi le-tega. Najpomembnejša konceptualna novost je v tem pogledu gotovo odločitev, da se po vzoru principa, vpeljanega pri Regesta Imperii za gradivo 15. stoletja, za objavo upoštevajo le listine, katerih izstavitelj je bil vladar (v tem primeru avstrijska vojvoda Leopold III. in Albreht III.) in ne več tudi kosi, v katerih se zgolj omenja ipd. Med novostmi je omeniti tudi odločitev, da izgubljeni dokumenti (deperdita), katerih obstoj je sicer evidentiran v poznanih vojvodskih listinah, v objavi niso evidentirani.

Lackner je ob sodelovanju Claudie Feller uspel za čas petih letih evidentirati kar 704 vojvodske listine. Te so v več kot 60% ohranjene v originalu in so razpršene v kar 93 različnih arhivih, med njimi tudi v slovenskih. Od te mase je 140 listin (skoraj 20% celotnega objavljenega gradiva) sploh prvič prezentirano javnosti v obliki regestov. Ti so zastavljeni zelo izčrpno in ne povzemajo samo stvarne in pravnorelevantne vsebine ampak tudi formalnorelevantne dele dispozicije ter vse omembe krajevnih in osebnih imen. Poleg popolnega prevzema datacijske formule so v regestih na enak način zabeleženi tudi pisarniški zaznamki, ki se v listinah avstrijskih vojvod pojavljajo od srede 14. stoletja. Razrešitev praviloma močno okrajšanih pisarniških zaznamkov in njihovo celotno objavo je še posebej za pozdraviti, saj je prav tu prihajalo (tudi v modernih edicijah) do veliko napak v branju in s tem do zmot. Nasploh je gradivo za objavo pripravljeno zelo skrbno in temeljito, za kar je potrebno njegovemu obdelovalcu in pripravljalcu izreči zaslužno priznanje. Ker Lackner v uvodnem poglavju sam podrobneje obravnava gornja in še številna druga vprašanja tehnične in statistične narave v zvezi z objavljenimi regesti oziroma za njimi stoječimi listinami, omenimo le še nekaj podatkov v zvezi z vsebinsko strukturo objavljenih regestov. Kar okrog 35% jih spada v kategorijo finančnih zadev (zastave, zastavni nabitki, najemne pogodbe, odškodninske obljube, plačilni madati, pobotnice, oprostitev od carin, mitnin, davkov ipd.). Okrog 13% je fevdnih zadev (fevdna pisma, soglasja k prodaji, zastave fevdov itd.), med 10 in 12% je potrditev najrazličnejših privilegijev, samo 3% listin se nanašajo na duhovne zadeve, patronatne in prezentacijske pravice, medtem ko je listin, ki se tikajo sodnih zadev, še manj. Ni potrebno posebej poudarjati, da se listine v geografskem oziru nanašajo na celoten prostor, kateremu so gospodovali Habsburžani in da je med nekaj več kot 700 regesti tudi precej takšnih, ki se nanašajo na slovensko ozemlje oziroma na osebe in inštitucije, ki so živele in delovale v njem. Zainteresiran uporabnik jih bo zlahka poiskal v obsežnem krajevnem in osebnem registru.

Vsekakor je želeti in upati, da nas bo Christian Lackner skupaj s svojimi sodelavci lahko kmalu razveselil z novimi zvezki 5. oddelka habsburških regestov.

Peter Štih

Djelo novinara Rudimira Roter. Ur. Đorđe Obradović. Dubrovnik: Sveučilište u Dubrovniku, 2007. 333 strani.

Dne 22. marca 2006 sta v Dubrovniku Sveučilište u Dubrovniku in Udruga protifašističkih boraca i antifašista Dubrovnika organizirala strokovni posvet z naslovom »Život i djelo novinara Rudimira Rudi Roter. Pravdnika među narodima«. Na predlog Roterovega prijatelja iz otroštva Stipeta Antočevića je država Izrael (Židovska memorialna institucija »Yad Vashem«) Rudimiru Roteru dodelila 30. marca 2005 največje priznanje, ki ga lahko prejmejo pripadniki drugih narodov. Posmrtno mu je bilo izrečeno priznanje »Pravičnik med narodi« (*Righteous Among the Nations*). To priznanje je Roter dobil, ker je med vojno rešil življenje sarajevskemu novinarju židovskega porekla Albertu-Abo Koenu in njegovi družini. Za ceno lastnega življenja je Rudimir skrival Koena v rodni vasi Potomje na Pelješcu do kapitulacije Italije leta 1943, ko se je Koen umaknil na osvobojeno ozemlje.

V Dubrovniku je vse od srednjega veka živelo in delovalo več Slovencev, ki so tudi v novejšem času zapustili svojo sled in bili vključeni v tamkajšnje življenje. Naj samo omeni prvega znanega slovenskega glasbenika Ljubljanačana Francisca de Pavonibusa, ki je kot organist deloval v Dubrovniku od 1460 do 1483, ali znanega dirigenta Antona Nanuta, ki je od 1958 do 1972 vodil dubrovniški simfonični orkester in bil ravnatelj glasbene šole v Dubrovniku. Med frančiškani so bili v samostanih na področju Dubrovnika tudi mnogi Slovenci. Zelo malo pa smo vedeli o življenju in delu novinarjev Rudimira Rudija Roterja, po očetu slovenskega rodu. Čeprav je bil kot novinar v Dubrovniku zelo aktiven v obdobju stare Jugoslavije in po drugi svetovni vojni, se je za njegov prispevek k razvoju novinarstva na Hrvaškem in še posebej v Dubrovniku začela strokovna javnost zanimati šele po podelitvi priznanja Izraela za prispevek k reševanju Židov v času druge svetovne vojne. Izkazalo se je, da predstavlja njegovo novinarsko delo zelo pomemben prispevek k proučevanju zgodovine dubrovniškega in hrvaškega novinarstva.

Rudimir Roter se je rodil v vasi Potomje na polotoku Pelješcu 7. marca 1897 kot otrok Slovenca, mizarja in kmeta Ivana Rovtarja (pozneje je priimek spremenil v Roter). Oče Ivan se je preselil iz vasi